

ניצוץ אחד

בה"ו
פרשת מטות-מוסעי
תשפ"ה

ניצוץ אחד ופרפראות יקרות משיעורי מורנו
הגה"ח ר' דניאל חיים אלתר שליט"א
ראש ישיבת 'פני מנחם' בעיה"ק ירושלים תובב"א

יו"ל בסיוע הנגיד הרבני המפואר
הרה"ח ר' מאיר מלניק ומשפ' שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

רזא דאחד
שיחות ודרשות

וידבר משה
אל ראשי המטות לבני
ישראל לאמר (במדבר ל, ב)

גבהות דקדושה כדי לגבור על יצר

איש כי ידור נדר לה' וגו' לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה (ב).

'כאילו בנה במה'

בחומרת הנדרים הביאו חז"ל (מדרס כה, יבמות קט): 'רבי נתן אומר, הנודר - כאילו בנה במה, ופירש רש"י (יבמות סז) 'דחוטא הוא'. ובמסכת נדרים (סז) מבואר, שידעה זו יש בה 'פתח חרטה' לשוב ולהתנחם על נדרו, שאילו ידע שחוטא הוא בכך - היה נמנע מלנדור.

מעתה יש לעיין, אם גרוע הדבר כל כך, למה נתייחדה פרשה שלמה ומפורטת על כל ענין הנדרים, הלא אין זה כלל לרצון וכמו שדרשו חז"ל (מדרס ט) 'טוב אשר לא תדור' (קבלת ד, ט) - 'טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר'.

מטרת נדרי שעת צרה

אמנם יש לבאר מה שמצאנו ביעקב אבינו בעת צאתו אל לבן, שנדר להקב"ה בעת צרה, כדכתיב (בראשית כח, כה) 'וידר יעקב נדר לאמר' וגו'. מכאן למדו חז"ל (בר ר, א, סדר בתוספות חולין ב, ד"ה אב) שידור אדם בשעת צרה, וזהו 'לאמר' - לאמר לדורות שיהיו נודרין בעת צרה.

ומעשה אבות היה סימן לבנים - שכן עשו כאשר עמדו ישראל לפני מלחמת מדין, שהוקדמה פרשת נדרים ליציאתם למלחמה, כי הנדר הוא שמירה כנונה להינצל מכל הרפתקאות העתידות לבוא. ועניינו של דבר, כי הנדר הוא תוספת גדר, שמירה וסיג, שבזה מתקרב האדם לבוראו ומרומם את דעתו לדברים נעלים, וכאשר הוא נעשה קרוב יותר אל הקב"ה ממילא אמונתו יִקָּבַע ועל ידה זוכה להצלחה ולסייעתא דשמיא. לכן נתנו חז"ל עצה לכל הנמצאים בעת צרה לנדור נדר, להתקרב יותר אל הקב"ה, וכך לצלוח כל מלחמה. ובאלו הנדרים עוסקים המקראות שבפרשה.

'תהי צדיק ואל תהי רשע'

פנימיות נוספת נתנו צדיקים בענין הנדרים המוזכרים בפרשה. ופירשו (מח) דמין [חזקין] מטות, ד"ה א"ס: דכרי אברהם [ארשתין]. מטות ד"ה א"ס: פני מנחם פתחם חסדים, כ"ג ד"ה שמה) ש'לא יחל דברו' האמור כאן, קאי על מה שאמרו (מח) 'משביעין אותו וכו' שנאמר (תהלים ד, ד) 'נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה'. ומה היא השבועה שמשיבין אותו, תהי צדיק ואל תהי רשע'.

כלומר, שבועות אלו נותנות לאדם כח גדול לעמוד בכל מלחמות היצר העתידות לבוא עליו. שכיין שנשבע כבר להיות צדיק ולקיים את המצוות כולן, יש בנפשו כוחות מיוחדים לצלוח כל נסיון ולהתגבר על כל פיתוי.

כח שבועה זה, הוא שסייע ביד יעקב אבינו לגור בבית לבן, לשמור שם תרי"ג מצוות ולא ללמוד ממעשיו הרעים (פי רש"י בראשית לב, ה). שכאשר נדר נדר זירז את עצמו בכח גדול ובכך נעשו רגליו קלות ללכת לבית לבן (פי רש"י בראשית כט, א, פ"ס כ"ד כ"ה). בכח זה ביקשו גם בני ישראל להתחזק טרם צאתם למלחמת מדין, ועל כן קודם למלחמה עסקו בפרשת הנדרים.

'וראשו מגיע השמימה'

סגולת כח זה, היא שכאשר יכיר האדם בכח זה הטובע בלבו מאז שבועות 'תהי צדיק', אז יוכל אכן לנצח את היצר הרע על ידי שיזכור את רום ערך נשמתו לא יתפתה לשקוע בחומר, בארציות ובתאוות. כי על ידי הנדר והשבועה שמוסיף בעצמו, ומביא עצמו לידי שבועה, צפות ועולות השבועות הראשונות, בהילו נרו עלי ראש, ובעת היותו מושבע ועומד בהר סיני. זה עצמו מביאו לדי התרוממות והתעלות מההבל הסובב כל.

בחלומו, קודם נדרו, הראו לו ליעקב אבינו 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (בראשית כ"ח). ורמזו הענין הוא, כי על האדם להכיר בערכו שלמות שהוא 'מוצב ארצה' - עסוק בבואו, בענייני ארציות של העולם הזה, מכל מקום 'ראשו מגיע השמימה', עליו להאמין בכוחו ולקחת את מידת הגדלות והגבהות דקדושה.

יניצל מהסופה. דיברה לו האשה ואמרה לו בהגיון: יענקל, וכי לא די לו להקב"ה במחצית, ולמה לך לתת כל כך רכה. ענה לה בלשון הקודש, כפי שדיברו ביניהם בני ישראל כשנזהרו מאוזני הערלים, וכגונב דעת עליו: 'קודם נעבור את המים'... זהו 'כן בנות צלפחד דוברות', וכתרגומו 'אות בנת צלפחד ממלך'. נאה הוא דיבורו, אך יש לבדוק אם הן אינן אלא 'דוברות בים', כאותם אלו שנודרים בעת צרה, וכדרך יורדי הים אשר בעין הסערה (פי יונה א, טו, ובהכרח נאלץ הם פס י). זהו 'היתר נדרים פורחין באויר, ואין להם על מה שיסמוכו'. מאחר שאינו אלא נדר שבשעת מצוקה, עדיין אין לו חשיבות מספקת, ויש לראות מה יעלה בגורלו, האם יקיים האדם את אשר הוציא מפיו.

בזה יתמקד לנו מה שפירשו בספרים (עשרה נחמ"ה דרום ה, קריב לראש) 'ככל היוצא מפיו יעשה', כמו שבשעת הנדר היית במלוא הלהט והכוונה הנכונה, כן כשמגיעה העת למעשה לקיים את דיבורך, תמלא את אשר נדרת בשלמות עם כל הרצון והחשק, בזריזות ובדקדוק.

נקם נקמת בני ישראל מאת

המדינים אחר תאסף

אל עמך (במדבר לא, ב)

שלא להוציא לעז

מפני מה נקבעה מיתת משה רבינו דווקא אחר נקמת מדין.

ביאר במשך חכמה, כי אילו היתה מלחמת מדין מתקיימת אחר מיתת משה, היו הבריות מרננות שלפי שמשה במדין נתגדל, לכן החניף להם ולא רצה לנקום בהם. מהאי טעמא דווקא משה בעצמו הוא ינקום ממדין.

ואת מלכי מדין הרגו

על חלליהם (במדבר לא, ח)

העמדת פני מת

ביאר הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל (תפארת יסודות), 'על חלליהם' היינו כפשוטו. שמלכי מדין החביאו עצמם בין גופות ההרוגים, תוך העמדת פני מת, על מנת להינצל מחרבם של בני ישראל. אך לא הועילה להם עצתם, ובני ישראל בדקו בין הגוויות ומצאו שם, וכך הרגו אותם במקום, כשהם שוכבים 'על חלליהם'.

דיבור קשה ואמירה רכה

אמר הרה"ק מווישאוו זצ"ל (שאלות מנחם) כי רמז יש כאן בפסוק למה שלימדוננו חז"ל (פי פס' שטות יו, ג, רש"י שטות סז) שלכל אחד מדברים בשפה המתאימה אליו, ואם הם נשים וקטנים - אומר להם בלשון רכה ונעימה. שהרי כידוע 'דיבור' הוא לשון קשה (מסכת יב, ו'אמירה' היא לשון רכה (שפיר מב, ג, פס' ורש"י, סז). והכי יידרש לה להאי קרא: 'וידבר משה' - אל ראשי המטות, לשון קשה זו תיתכן רק כשמדבר לראשי המטות הנעלים, אולם 'לבני ישראל' - לאמר, כשהוא פונה אל פשוטי העם עליו לדבר באמירה רכה, ולא בדיבור קשה.

כיוצא בזה העמים עוד בקרא (דברים לב, ב): 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי'. כי אלו המכונים 'שמים', אנשי מעלה, ניתן לדבר אליהם בלשון קשה, אך אנשי 'הארץ' לא ישמעו כי אם באמירה רכה.

לא יחל דברו ככל היוצא

מפיו יעשה (במדבר ל, ג)

כשוך הסערה

בספר 'אלף כתב' (תחלק) מביא הגאון רבי יצחק מווערבו זצ"ל הי"ד [בעל שו"ת 'שיח יצחק', תלמיד הישג סופר]. נעקד"ה כ"ו בתמוז תש"ב] בשם הרה"ק רבי שמשון מאוסרופולי זצ"ל הי"ד [נעקד"ה ג' באב ת"ח] (וכ"ה בחזרי וכו' כי תלף ד"ה טולף בשם 'סוסיק' הסופר מור ופליט חקיר מנצח) להעמים בדברי המשנה (תנאים י) 'היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו'. כי בפשטות הכוונה שכל עצם דין התרת חכם בנדרים אינו מופיע כי אם ברמז (רש"י, סז), אך יש לדרוש בזה עוד, שמכל מעשה מצוה שהאדם מקיים נוצר מלאך (פי אבות ד, יא), אך אם המצוה היא רור בגדר דיבור - המלאך שנוצר ממנה הוא בעל מום וחניג, שאינו עומד על רגליו. כי עדיין לא ידענו אם תבוא המצוה לכלל מעשה או שתישאר כדיבור בעלמא. זהו 'פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו', עד שיקיים את המצוה בפועל, שרק אז יושלם המלאך ויעמוד על תיקונו.

אפשר להוסיף בדרך הלצה שלכן נסמכה פרשה זו לפרשת בנות צלפחד, כי שם מובא (לפני כ, ו) 'כן בנות צלפחד דוברות', ובי'על הטורים' מסמך לכן קרא דבמסורת 'דוברות בים' (מלכים ב, ג, ט), כשהכוונה לרפסודה (רש"י, סז). ולכאורה מה עניינם זה אצל זה, אלא שיתבאר על פי ביאור המשנה הנ"ל, ובהקדם דברי המחבר הגה"ח ר' גדליה אייזנר זצ"ל שהיה מספר על אותו זוג שהפליגו בסירה בלב ים, כשלפתע נקלעו לסערה, יעלו שמים ירדו תהומות, נפשם ברעה תתמוגג. מיד 'יוצעקו' אל ה' בצר להם', קם האיש ונדר נדר לתת תשעים אחר מהונו לצדקה, אם

'תתאו לכם
הר ההר'

בפרשתנו נדרש
שוב ענין נחוץ
זה, דכתיב (למקנ לה)
'וזה יהיה לכם

פרנס חודש תמוז

דעוליו נשמת
מרת שיינדל' לאה צינץ ע"ה בת הרה"ח ר' דב בער וורטמן ז"ל
נלב"ע י"ז בתמוז תשס"ח

עץ חיים ריא למוחזקים בה ותוסכיה מאושר

הונצח ע"י חתנם הנכבד הרה"ח ר' שלמה חנוך אברמז'יק שליט"א, מנציבי המכון ותומכיו

דעוליו נשמת
הרה"ח ר' דוד טוודרוס ז"ל בן הרה"ח ר' נפתלי צבי צינץ ז"ל
נלב"ע י"ג בתמוז תש"ס

הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה (במדבר לא, כא)

מלחמה שאינה מלחמה

אחרי ששבו משדה הקרב, למה אמר 'הבאים למלחמה' שמשמעותו שיוצאים אל המלחמה. ואכן מקודם נאמר (פס' ט) 'הבאים מצבא המלחמה', אם כן למה שינה כאן לומר 'הבאים למלחמה'.

יש מתרצים, כי לא נכון לומר 'הבאים מן המלחמה', על מלחמה שכל כולה בדרך נס, ולא היתה לחימה טבעית, כך שאינם שבים משדה הקרב. אבל ההוראה לאנשי הצבא, היא הוראה לדורות, לכל המלחמות. לכן קורא להם הבאים למלחמה בעתיד.

מלחמה שטרם הסתיימה

ואילו הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל (מעין בית השואבה) תירץ כי כל זמן שלא סיימו את המלחמה להרוג את הנשים לא נחשב ששבו מן המלחמה עדיין.

שבתם מן המלחמה הקטנה

יש מתרצים (שער בת רבים, בשם הייטב לב) על פי מה שמשופר ב'תורת חובות הלבבות' (שער יחוד הכוונה פ"ה) אודות אותו החסיד שפגש קבוצת חיילים השבים מכיבוש מדינה זרה, אמר להם 'שבתם מן המלחמה הקטנה, התעתדו למלחמה הגדולה'. כי ראה שהם שמחים מדי עם נצחונם, ויש להם לירא ממלחמת יצר הגאווה.

כיוצא בו כתב הגה"ק רבי יעקב צבי יאליש זצ"ל

רזא דאחד - המשך מעמוד א

'הסתכל בשלשה דברים' - ברוממות הנפש

בספרים הקדושים דיין במאמר המשנה במסכת אבות (פ"ג מ"א) 'עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה', שלכאורה האריך התנא במקום שהיה לו לקצר, שהקדים את שלשת הדברים 'דע מאין באתי', ושוב פירשם 'מאין באת' - מטפה סרוחה' וכו'. והלא היה די באומרו 'הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה'. דע מאין באת, מטפה סרוחה, ולאן אתה הולך, למקום עפר רמה ותולעה' וכו'.

ופירשו (מדרש שוטל לטע' [מדרש לראשונה בשנת של"ט] פ"ג מ"א, ד"ה אי נמי מאי דתני, ס"ד בדברי ה"ל, דרוש ל"ה, ד"ה וזאת ע"ד, ובזה: טעם אלימלך, קדושים, ד"ה אי דבר אל, בית ארן [קאלרין] אבות פ"ג, ד"ה הסתכל, שם משפוטאל בשר מר"ע די"ה) כי אלו שני דברים **להינצל מעבירה**, דהיינו שני אופני הסתכלות בשלשה דברים הללו. שמה שפירט 'מאין באתי' וכו' היינו דרך שפלות וענוה - שיתבונן כי בא מאפס ומאומה ושב אל עפר. אבל ברישא היא דרך נוספת, והיא אדרבה, **הסתכלות בשלשה דברים אלו באופן נעלה**: 'מאין באת' - 'מכסא כבוד חוצבה', חלק א-לוה ממעל, 'ויפח באפיו נשמת חיים' - מאן דנפח מדיליה נפח (ע"פ בראשית ב' א: שכן רמב"ם שם, תפיל ח"א פ"ב וט"ה, ע"פ יוסף בנכמה מקדושת - ח"ג טו, מדרש העולם פירש בראשית מתאמר תולא ח"א נפש חיה), **כמה ברוממות היא נשמה שמקורה מקודש בריך הוא בעצמו כביכול**. 'ולאן אתה הולך' - 'להאירה לפנות בוקר', להנות מזיו השכינה. 'ולפני מי אתה הולך' - 'לפני מלך אב הרחמן העומד ומיחל לבנו שישבו אליו בסיום תפקידו ושליחותו בהצלחה. דרך זו האחרונה נצרכת היא כנגד היצר, כשלא לייאש את האדם ולהחלישו במיעוט ערכו.

להרוג את בלעם על ידי רוממות

גם ירמוז במה שאמר במדרש (תנחומא בלק, ד"ה טו"ה, ד' מדרש אברהם ש"ס) שהיה בלעם פורח באויר עם חמשת מלכי מדין, ועל ידי הציץ נפלו לפני ישראל. **ובתרגום יונתן בן עוזיאל** (לקמן ס"ט) איתא שהיה פינחס פורח אחרי בלעם בכח הזכרת השם, וכך תפסו והרגו.

והוא רמז לכדאמרינן, שיש שכוחות הטומאה גדולים כל כך עד שהם פורחים באויר - גבוה גבוה. ומהי העצה להתגבר עליהם - **לפרוח אחריהם באויר**. והיינו להתעלות ולהתרומם מעלה בגאווה דקדושה ובהכרה שמקומנו ב'הר ההר', ושאנחנו כסולם אשר 'ראשו מגיע השמימה'. כאשר היצר מגביה עיניו להגות הוה, ומראה לאדם עד כמה הוא עצמו נמוך וחסר חשיבות, צריך האדם להגביה עצמו ולעוף גבוה, לראות עצמו נעלה יותר. זה ענין הציץ, כי הציץ מכפר על עזות פנים (נחמ"ס), ועניינו של הציץ הוא עזות דקדושה, הגדלות והרוממות בעבודת ה'.

'היתר נדרים פורחין באויר'

על פי כל הדברים האלה יתבאר שפיר בדברי רבותינו ז"ל במשנה (נחמ"ס) 'היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו', כי הנה הקדמנו את דברי הגמרא שכל הנודר הרי הוא כאילו בנה במה. 'במה' היא סמל לגאווה (ש"פ ברכות ד'), והדרא קושיין לדוכתה, אי כל הנודר חשיב במה, מהו ההיתר לנודר, הלא אסור להתגאות ולהעשות במה. וזהו מה שאמר במשנה 'היתר נדרים' - אין להם על מה שיסמוכו, כי במה נחשב הוא האדם שיתגאה, הלא 'אדם יסודו מעפר, וסופו לעפר, משול כחרס הנשבר, כחציר יבש'.

אלא, ההיתר הוא 'פורחין באויר' - הנדרים נותנים כח ביד האדם ללחום בפיתויי היצר שפורחים באויר. ועל ידי הנדרים - כח השבועה שנטועה בו, 'תהי צדיק ואל תהי רשע', וכח שמושבע מזה סיני, יש בו יכולת לעוף ולהתעלות למול היצר וחילוניות, ולפרוח כנגדם באויר ולהגיע לפסגה גבוהה, בידיעה שבא מכסא הכבוד ולשם הוא עתיד לשוב.

הוא שאמר 'היתר נדרים' - שמביאים את האדם לגאווה, מטרם היא 'פורחין באויר' - להתעלות גבוה כנגד פריחת כח הטומאה באויר. כל עיקרה ועניינה של גאות זו, היא כדי שיגבה לבו בדרכי ה', למאן לשמוע בקול יצרו, ולהחשיב את עבודתו ואת מעשיו.

כסא דנחמא

לאבינו הנכבד מו"ר הר"ח ר' ישראל אגשל טאומן שליט"א
על השבר אשר הושבר בפיטורי חיוויה הר"ח ר' מרדכי בן הר"ח ר' חנוך הענין ז"ל
יחשוב ה' עצבו וירפא מכאובו ויחזק נפשו,
ויזכרו לראות נחומה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא ידע עוד כל צער
מאחלים מעומקא דלבא: בניו וחתניו וב"ב

גבול צפון, מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר'. 'צפון' הוא יצר הרע הצפון בלב (ש"פ סוכה נב). ופירש הכתוב מהו גבול צפון - האיק נוכל לגדור גדר ולעמוד בפרץ למול אותו 'צפוני'. זה יהיה לכם גבול, 'מן הים הגדול' - מתוך אותו ים גדול ורחב ידים, מלא תאוות ופיתויי היצר הרע, משם, בעזרת 'הנותן בים דרך' (ש"פ מג טו), תוכלו לצאת בשלום על ידי 'תתאו לכם הר ההר'. תתאו הוא לשון תאוה - רצון עז ושאפה כבירה. **הרצון והשאפה לבוא אל 'הר ההר', לשאוף לגדולות ולהתאזר בגאווה דקדושה, הם יהיו הגבול וההגנה שלא להימשך אחר היצר הרע ופיתוייו.**

ויתקשרו העניינים דא בדא, כפתור ופרח, במקרא הערוך לפנינו (תהלים כד, ג-ד) 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו, נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי, ולא נשבע למרמה'. הוזכר את שבועת 'תהי צדיק' ואינו מחלל דברו, הוא זה העולה בהר ה' לבוא 'הר ההר'.

עליה בכח הסולם

בחטא המרגלים עמד כלב בן יפונה, הסה את העם, וקרא (לעיל י"ג) 'עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה' - כי יש בנו כוחות ואנחנו גבוהים ביותר מהיצר הרע, ונוכל בקלות לבוא 'הר ההר' בגאווה דקדושה ובעזת רוח.

לדבריו אלו כיוונו חז"ל (פסוקי שם, סוכה פ"ה ש"ס) בפירוש דברי כלב בן יפונה 'אפילו בשמים, והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דברינו'. **אל לנו לשכוח את 'הסולמות' אל השמים**. אנחנו כ'סולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' - יש בנו כוחות עליונים טמונים, מאז השבועה בהר סיני והשבועה בעת הלידה.

גנב עם קופת ברזל

במדרש בפרשת (במד' כב, א: תנחומא ויקרא י) הובא תנאי להיתר שבועה בשם ה': 'הכתוב אומר (דברים ו, י) 'את ה' אלוהיך תירא, ואותו תעבוד, ובו תדבק', ואחר כך 'ובשמו תשבע'... אמר להם משה לישראל, לא תהיו סבורים שהתרתם לכם להשבע בשמו אפילו באמת. אם יש בכס כל המדות האלו [יראה, עבודה, דבקות] - אתם רשאים לישבע, ואם לא - אינכם רשאים לישבע, אפילו באמת'.

המגיד מדובנא זצ"ל (אג"ת עקב פ"ה מ"א, ירישת הא"ה) ביאר את הדברים במשל כדרכו בקודש, לשני שכנים, האחד חוטב עצים לפרנסתו, והשני הגניבה היא משלח ידו. בחלוף השנים, ראה הגנב והנה שכנו חוטב העצים מצליח לכלכל את בני משפחתו ואף להשיא בנותיו בהרחבה ובמלבושי כבוד, ואילו הוא הגנב - בנותיו בוגרות כאשר אין לו כדי לתת להן נדוניא כראוי. קם ופנה לשכנו לשאול אותו על פשר הדבר. השיב לו חוטב העצים: מעמל יומי אני מפריש בכל יום פרוטות אחדות לקופת ברזל, קופת חסכון נעולה ושמורה. עד שמגיעה בתי לפרקה כבר נצבר בה הון רב, בו אני מכלכל את כל הוצאות הנישואין. מדוע לא תעשה אף אתה כן, וכך יצטבר בידך די צרכך לפרנסת נישואי הבנות. גיחך הגנב ואמר: קופות ברזל נעולות וחתומות הן פתרון רק בעבורך. אתה במה שגדור ונעול לא תגיע. אצלי לעומת זאת אין כל משמעות לכך, הן זו אומנותי לפרוץ ולשלוח יד בכל נעילה ולהבקיע כל חומה. זהו שאמר במדרש בענין השבועה, שאינה מסורה אלא למי שיש בו את המידות הללו - שהוא ירא שמים באמת. כי אי לאו הכי, אלא הוא עובר על איסורי תורה ועל שבועת הר סיני, מה תתן ומה תוסיף שבועתו זו, **הלא אומנותו היא לפרוץ המסגרת ולחלל כל השבועות...**

אכן עדיין יש להתמיה, כי אם אין השבועה מסורה אלא ליראי שמים, מה טעם יש בשבועת 'תהי צדיק ואל תהי רשע'. הלא ממה נפשך, אם ירא שמים נזהר במה שנטווה, ואילו הרשע גם את שבו עז יפרוץ, כמו שפרץ גדרי שבועת הר סיני.

על כרחך, שאכן השבועה ניתנה אך ורק לשם המטרה האמורה - **לשעת כח בשרוש שנתנו של היהודי שיוכל לעמוד על משמרתו להיות צדיק**, בזכות ובהשפעת השבועה אשר נשבע טרם לידתו. השבועה אינה רק כתוספת גדר בעלמא, אלא מביאתו לידי אותה מעלה גבוהה של אבותינו על הר סיני, ועל ידה יש בו בחינה של תינוק שנולד, וזו ונקי.

לעילוי נשמת

הגה"ח ר' יהודה מנדלסון זצ"ל בן הגאון הרב מאיר זצ"ל
הקים עולה של תורה והעמיד תלמידים הרבה בישיבה לעזרים 'נר ישראל' דגור בירושלים
נלב"ע ליל ש"ק ב' במנחם אב תשע"ה
הונצח על ידי: משפחתו, ידידי ותלמידיו מוקירי זכרו ופעליו

פרק אחד

משיעורי פרקי-אבות

אל תפּרוֹשׁ מן הצבור
ואל תאמין בעצמך (ב, ד)

כח הרבים

דורש היה בעל ה'פלא יועץ' בספרו 'אלף המגן' דמה הטעם קאמר. מה הטעם שאל תפרוש מן הציבור, משום 'אל תאמין בעצמך'. אל תאמין בכח עצמך לבדך, לחשוב שתפילתך ומעשיך יכולים להתקבל כפי שהם, מחמתך לבדך. אלא צריכים שיהיו נכללים במעשי הרבים ובתפילתם, ורק אז יוכלו לעלות ולהגיע ולהתקבל במקומם כראוי.

אמר להם, צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם. רבי אלעזר אומר, עין רעה. רבי יוסי אומר, שכן רע ... (ב, ט)

לדבוק באמת

מתחילה שאמר להם 'צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם', באו ואמרו כל אחד את דעתו. 'עין טובה', 'חבר טוב', 'שכן טוב' וכו'. נענה כנגדם רבן יוחנן בן זכאי, ושיבח את דברי רבי אלעזר בן ערך שאמר 'לב טוב', מעתה, דעת לבבון נקל, שכאשר ישאל איזוהי הדרך הרעה שיתרחק ממנה האדם, מסתברא שישבח את התשובה 'לב רע'. ולמה בסיפא חזרו וענו כל אחד כאותו הענין שענו בראשונה כשנשאלו 'איזוהי דרך ישרה', הלא היה ראוי להם לומר 'לב רע'.

אמר ה'שפת אמת' זצ"ל, כי אדרבה, הצדיקים השלמים הללו, אף על פי שידעו שרבים הכריעו כדברי רבי אלעזר בן ערך, אף על פי כן כשנצטוו 'צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם' הודו על האמת, ואמרו כל אחד כפי מה שהבין לבו וראו עיניו. שהרי זאת שאלם. האמת היתה נר לרגלם, ולא חיפשו לומר מה שעל ידו ימצאו חן בעיני רבים. אדרבה, ישמע רבים את דעתם, ויכוונם על דרך אמת.

[וכן מסופר על הרה"ק רבי אשר הגדול מסטולין זצ"ל (עי' שמע שלמה, גס ספן של משיק) שהיה מתאונן על החסידים שבימיו: 'ליימענע פויערן, שטרויענע קאזאקן' - איכרים מחימר, קוקים מקשן]. 'כאשר באים הם לרבים, מראים הם כלפי חוץ את הטוב שבהם, ומחביאים את הרע. אך כאשר אני הייתי בא לרבי שלי המתוק והקדוש [הרה"ק רבי שלמה מקרלין זצ"ל; ובתוך כך שהזכיר שמו היה נושק אצבעותיו בשפתיו], אזי את הטוב הייתי מסייר. וכי אלוהים הוא שיכול לתת לי שכר ועונש? אך את הרע שבקרבי הראיתי לפניו, שיתקן אותי בדרך ישרה'.

ידע מה שתשיב לאפיקורוס (ב, יד)

תירוצים או קושיות

מסופר (ועי' אכן סאלו, כל מעשית ת, ח) על הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל שפעם בא לפניו פורק עול אחד מן המשכילים לשטוח את הבלי קושיותיו על התורה, כי 'שאלות קשות' לו באמתחתו ואין משיב לו. אמר לו רבי חיים: אין לי מה להשיב לך. שמח הלה שמחה גדולה, כי הנה אפילו גדול הדור אינו יכול להתמודד עם חכמתו והשכלתו. הבהיר לו מיד רבי חיים את כוונת דבריו: אילו היה מדובר בקושיות, אז הייתי נדרש להשיב עליהן, כדי להפריך את טעיותיך. אך אצלך אין הן קושיות, אלא רק אוסף של תירוצים. לא עלו אלו על דעתך אלא אחר שנגררת אחר יצרך ונפלת בתאוות העולם, ועתה אינך מבקש אלא להצדיק את דרכך ולתרוץ את התנהגותך. יש לי מענה לשאלות, אך לא לתירוצים...

כאשר אתה בא לענות לאפיקורוס, דע והתבונן אם אלו תשובות לשאלותיו, או שמא כלל אין לו שאלות אלא תשובות, ואין לך כל צורך להשיב לו.

אדוני דובר'. ועוד גער בהם שהקדימו מקניהם לטפם, בעשותם בזה מעיקר טפל ומטפל עיקר (רש"י לעיל פס' טו), וזוהי הוראה לדורות. לכן אמרו בו 'עבדיך יעשו כאשר אדוני מצוה. טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהיו שם', שאכן למדו לתמיד לעשות כדבריו ולהקדים טף ונשים לבהמות.

ויכתב משה את מוצאיהם
למסעיהם על פי ה' ואלה
מסעיהם למוצאיהם (במדבר לג, ב)

המטרה העיקרית

המשיל זאת המגיד מדובנא זצ"ל (משיל עקב טכז) לפלוני שמתה עליו אשתו ונשא אשה אחרת, אך בינה ובין בנו היתום עברה רוח עכורה, עד שנעשו חייו של הנער קשים מנשוא בבית אמו החורגת. כיון שהגיע הנער לפרק האיש מקדש והוצע עבורו שידוך נכבד מעיר רחוקה. הלך האב ושכר עגלה, ויצא עם בנו למקום מגורי הכלה המיועדת. בהתארח הנסיעה היו האב ובנו מתעניינים אצל העגלון איה הם עומדים בתוך המסע, אך שונה היתה שאלתם: האב היה שואל תדיר כמה פרסאות עדיין נותרו עד תחנת היעד, ואילו שאלתו של הבן היתה כמה פרסאות כבר גמעה הכרכרה במסעה. שם הבן לבו לכך, וישאל את האב לפשר הדבר, מפני מה שאלתך נסובה על היעד ואילו אני מדבר על המוצא. השיבו אביו, הלא ברור הדבר. אני שכבר יודע במעלת יקרת השידוך המפואר, משתוקק כל העת לדעת כמה זמן עוד נותר עד שנגיע למחוז חפצנו, אך אתה נוסע בעיקר כדי לברוח מצרותיך, ולכן עיקר עניינך הוא כמה כבר הרחקת מן הבית.

בזה ביאר כאן, משה רבינו ידע כי פניהם מועדות לארץ נעלית אשר 'עיני ה' אלוהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה' (דברים יא, י), ולכך כתב את 'מוצאיהם למסעיהם'. אך הם שלא הטיבו להשכיל דיים במעלת ארץ ישראל, ועיקר מגמתם היה לברוח משעבוד מצרים, לגביהם היה רק 'אלה מסעיהם' למוצאיהם'.

ויסעו ממדבר סיני ויחנו
בקברת התאוה (במדבר לג, מז)

לב פנוי מן החכמה

פירש ה'חתם סופר' זצ"ל (תורת משה) על פי דברי הרמב"ם הבודעים (פ' כב, כז) 'אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה'. תכף משעזבו את הר סיני ופסקו מחכמת התורה, מיד נפלו לקברות התאוה.

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם
כי אתם עברים את הירדן אל ארץ
פנען ... ואפדתם את כל משפיתם
ואת כל צלמי מסכתם תאפרו ואת
כל פמותרם תשמידו (במדבר לג, נא-נב)

ביטול עבודה זרה בזכות ארץ ישראל

וכי השמדת עבודה זרה נחשבת למצוה התלויה בארץ, ולמה מצוה אותם התורה על כך רק בבואם אל הארץ.

מלחמה בהרהור

עוד יבואר על פי מה שאמר הרבי מקוצק זצ"ל (אמת ואמינה, חש) [הובא להלן (פס' ט)] שבפרשת גיעולי מדין למדו בני ישראל שאפילו בליעה של טעם אסורה היא, ומזה למדו להביא כפרה אף על ההרהור. זהו שפתח אלעזר הכהן ואמר להם 'הבאים למלחמה', היא מלחמת היצר. כסבורים אתם כי פסח עליכם היצר, ואינכם מבחינים בארס שהוא טומן לכם, במחשבה דקה ובהרהור קל. 'אתה ישן לו, והוא ער לך' (חזקוני' טז). דעו לכם כי המערכה עודנה בתוקפה, ועליכם להשגיח היטב.

לכפר על נפשתינו לפני ה'
(במדבר לא, נ)

לכפר על הרהור הלך של צטט מדין

לפינן מחשבה מהגעלה

הרהור הלב של בנות מדין הלא היה בשעת המלחמה, ולמה התעכבו עד כה עם כפרתם, ולא התוודו מיד בשובם.

אמר הרבי מקוצק זצ"ל (אמת ואמינה, חש) לפי שלא היתה זו אלא מחשבה דקה בלב, ומתחילה לא דימו כי נחשבת היא להם לחטא. אכן עתה משמענו פרשת גיעולי מדין, בה נודע להם כי גם בליעה אסורה וטעם כעיקר, מזה הסיקו שגם מחשבה הבלועה בלב האדם נחשבת חטא, ואף הרגשה דקה וקלושה הרי היא פגם חמור, ויש לבערה היטב בהגעלה ובליבון, וטעונה כפרה.

ויאמר בני נד ויבני ראובן אל
משה לאמר עבדיך יעשו כפאשר
אדני מצוה ... ועבדיך יעברו כל
חלוץ צבא לפני ה' למלחמה
כפאשר אדני דבר (במדבר לב, כה-כו)

הצעה עצמית ותוספות

מהו כפל הלשון והשינוי: 'כאשר אדוני מצוה', 'כאשר אדוני דובר'.

אומר הגאון החיד"א זצ"ל (פני דוד, ד) כי יש כאן שתי אמירות שונות. חדא לעבור חלוצים, וחוף מזה יש גם את התנאי שאם לא יעברו אזי ינחלו בתוכם בארץ ישראל. והנה מה שאמר להם משה רבינו לעבור חלוצים, זו היתה הצעה שבני גד ובני ראובן הציעו בעצמם. ומה שאומר תנאי שאם לא יעברו חלוצים - לא ינחלו, זה הוסיף משה מדעתו. לכן מובן היטב, שעל חלק התנאי אמרו 'כאשר אדוני מצוה', כי זו היתה הציווי של משה בעצמו. אבל על עצם הדבר שהם יעברו חלוצים לפני בני ישראל, כיון שזה היה הרעיון שהעלו הם, על כך אמרו 'כאשר אדוני דובר', כי משה רבינו חזר בפיו על הדברים שאמרו הם בתחילה.

הוראה לדורות בטפל ועיקר

באופן נוסף פירש הגאון רבי שלמה מוילנא זצ"ל (נצח שלמה, חידושים ש"ח) כי 'ציווי' הוא לדורות (קדושין כט), ודיבור הוא לשעתו. כהא דמצינו שנאמר (בראשית כח) 'וימל אברהם את יצחק בנו כאשר ציוה אותו אלוהים', כי נימול במצוה לדורות, ואילו גבי ישמעאל הוא אומר (ס' טז, ט) 'כאשר דיבר אתו אלוהים', כי היה דיבור לשעתו לישמעאל עצמו ולא לדורותיו אחריו (פסוקים מ' טז). על כן חילק לשונות הכא, כי שני דברים אמר להם משה. ראשית, ללכת חלוץ למלחמה טרם בואם לגור בעבר הירדן, שזה רק נוגע לשעתו, לאותו הדור, ולכן כתיב ביה 'כאשר

כסא דנחמא

לידידי היקר הרה"ח ר' ישראל אנשל טאומן שליט"א על פטירת אחיו הרה"ח ר' מרדכי בן הרה"ח ר' חנוך העניך ז"ל הרופא לשבורי לב יחבש עיניו ורופא כאבו וינחמו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא יסיף עוד לדעת כל צער מאחל מעומקא דליבא: אברהם יהודה לייב גוטמן - נזי וורק

ברכת תנחומים

לידידי הנכבד והיקר הרה"ח ר' ישראל אנשל טאומן שליט"א על פטירת אחיו הרה"ח ר' מרדכי ז"ל המקום ינחמן בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תוסיף לדאבה עוד, ותזכה לראות בנחמת ציון וירושלים המשתתף בצערך: ישראל מוזסון

ניצוץ אחד - המשך מעמוד ג

אלא לפי שבגמרא (ערכין ז:) אמרו שהיתה קפידא על יהושע למה לא ביטל יצרא דעבודה זרה, ואף שגם משה רבינו לא ביטלו, בכל זאת הטענה בעיקרה על יהושע הואיל והיתה לו את זכות ארץ ישראל. על פי זה ביאר ב'מלא העומר' פירושם של כתובים אלו: 'כי אתם עוברים את הירדן', ונכנסים לארץ ישראל, מה שאין אני זוכה, אם כן יכולים אתם בזכות כך לבטל את העבודה הזרה אשר שם.

וְזֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנָחֲלוּ אֹתָהּ ... כִּי לִקְחוֹ מִיָּד בְּנֵי הָרָאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִיָּד בְּנֵי הַגִּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְחִצֵּי מִיָּד מִנְשֵׁה לִקְחוֹ נַחֲלָתָם (במדבר לה, יד)

פשטא וגמרא

מה ענין סיפור נחלת בני גד ובני ראובן, והלא כבר סיפר בזה לעיל בפרשת מטות (פקד ז:) פרשה שלמה, וכאן לא דיבר אלא מגבולות הארץ. ומה ראה אפוא לחזור שוב על נחלת עבר הירדן.

אכן מתבאר היטב בדברי האור החיים הקדוש, כי הרי לימדנו חז"ל שארץ ישראל פשטא וגמרא (נטיח ט:). לכן גילה לן קרא, כי 'זאת הארץ' ולא יותר, מפני מה, לפי שבני גד ובני ראובן לקחו מעבר הירדן. אבל אילו לא לקחו שם, בוודאי היתה ארץ ישראל גדלה יותר להכיל נחלת כל השבטים וכל צרכיהם.

אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן (במדבר לה, יד)

אף על פי שצריך נענו תשעה שנים וכאן אינן אלא שנים וחצי, השוה מנין ערי מקלט שלהם משום דנגלעד נפיש רואמים

זימון השוגג למקום המזיד

הקשו הראשונים מה השייכות של רוצחים במזיד לעיר מקלט, והרי כל עיקרו לא נועד אלא להורג נפש בשגגה, ולמה צריך להרבות ערי מקלט במקום ששכיחים יותר רוצחים.

ותירצו בתוספות (מסכת ט: דף נגלעד) [וכן הוא בביאור רבי יוסף בכור שור על התורה], כי לפי שכבר אמרו חז"ל (מסכת י:) שאם אחד הרג את הנפש ממזיד ללא עדים, הקב"ה מזמנו לפונדק אחד עם מי שהרג נפש בשגגה ללא עדים, וההורג שוגג עולה על הסולם וההורג מזיד יושב תחת הסולם, והלה נופל עליו ומת. כך המזיד נהרג והשוגג גולה. וכל זה היה שכיח בגלעד, לכן הוצרכו יותר ערי מקלט.

רוצחים המתחזים כשוגגים

הרמב"ן ביאר לפי שהיו הרוצחים מסתירים עצמם ומצדיקים את מעשיהם באמרום כי היו שוגגים, בשעה שהרגו במזיד, לכן הוצרכו יותר ערי מקלט במקום ששכיחים רוצחים, כי גם הם באו לערי המקלט בערמה.

מוסיף על כך בעל 'קרבן העדה' בחיבורו 'שיירי קרבן' (מכות א, ב), שמכל מקום יש בזה רווח פורתא. שאף שהרוצח חמק ממיתת בית דין הראויה לו, מכל מקום לפחות גולה הוא לעיר מקלט. וכך במקום שישוטט חופשי בחוץ ויסכן את הבריות, הוא כלוא שם עד מות הכהן הגדול, ותשקוט הארץ ארבעים שנה.

לפי זה מבאר את מה שדרשו חז"ל (יומא ט:) בקרא (משלי י ט) "יראת ה' תוסיף ימים" זה בית ראשון, 'ושנות רשעים תקצורנה' זה בית שני, שבבית שני רובם של הכהנים הגדולים לא הוציאו שנתם. וכך יתבאר שפיר, כי בבית הראשון אכן היה הרוצח יושב עצור ומסוגר בעיר מקלטו, וטוב לבריות. בזה התקיים 'יראת ה' תוסיף ימים', שמתוך שהיה הכהן גדול ירא ה' ומאריך ימים, אזי היו כל יושבי הארץ משלמים את שנות חייהם במנוחה, בלא אימת הרוצחים. אך בבית שני, שהיו הכהנים הגדולים רשעים ואינם משלמים שנתם, תכף לכניסתו של הרוצח לעיר מקלט היה כבר יוצא לחפשי מיד לאחר מכן, שכן לאחר זמן לא רב היה מת הכהן הגדול. עד שמלאו ברחובות קריה הרבה רוצחים מזידים. זהו 'ושנות רשעים תקצורנה', ששנות הרשעים שלא הושלמו, הן שתקצורנה אף חיי אחרים.

מקלט מגואל הדם האכזר

פירוש נאה הביא רבי יוסף מטרנאי (נפטר פסנת, דרוש א' דף טס, נסס טורו), כי סתם אדם מישראל אף אם פלוני הרג את אחיו - איננו יכול לנקום את דמו מן הרוצח, כי פעולת הרצח היא זרה ורחוקה ממנו. לכן אמרו שמאחר שבגלעד שכיחי רוצחים, אם כן ימצא בקלות יתר גואל הדם שיבצע את המוטל עליו, על כן מוטלת שם חובה יתירה להעמיד ערי מקלט די הצורך שיוכל לברוח שמה יותר מהר.

שוגג אטו מזיד

ויש שאמרו לבאר בדרך פשוטה (שם אגרות משה ט"ז דף ס"א ק; ועי' אגרות יאומן חק, דף יספת) וסוד הדברים כבר נא בחיבורי יפיושי המסרי' דף א' שם. נחמין ס: (ע"ש) כי גרימת מוות בשוגג מגיעה גם היא מכך ששפיכות דמים נעשית זולה וקלה. כאשר אין המזיד חמור על האדם, בנקל הוא שיבוא לידי שוגג. לכן במקום דנפיש רוצחים יותר שכיח שתיהרג נפש בשגגה.

וְתִתְּיֵנָה מִחֻלָּה תִּרְצָה וְחֻלָּה וּמִלֻּכָּה וְנִנְעָה לְבְנֵי דִדְיָהּ לְנָשִׁים (במדבר לו, יא)

כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו שנים ושאלו כסדר חולדות, וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו

החכמה האמיתית

תימה, מאחר שבכל המקרא מנאן לפי חכמתן, שמה מינה שיש סדר לחכמתן, ואם כן איך אמר ששקולות היו.

תירץ העירוט הבושם זצ"ל [נלב"ע ז' באב תר"ע] דהא גופא קא משמע לן, כי 'לא המדרש עיקר, אלא המעשה' (נבות א, ח). אין להקב"ה חפץ בחכמה, אלא רק לשמוע בקול דברו. 'אל יתהלל חכם בחכמתו ... כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותו' (יחזקאל ט, כג-כד). אחר שכולן פעלו כאחת לעשות כרצון שמים, להינשא לבני דודיהן, זו החכמה האמיתית, ובזו שוות כולן.

ברכת מזל טבא

לידידנו הרה"ח ר' מנחם מנדל וולף שליט"א, העומד לימינו בכל עת לרגל היכנס בניו הבה"ח חיים דוד והבה"ח ישראל הי"ו לעול תורה ומצוות יצחק הש"ת לראות נחת מהם ומכל יוצ"ח, מתוך שמחה והרחבה וברכה עד בלי מאחלים בדידות ובהקרה: ישראל מוזסון ואברהם מרדכי טאומן, בשם מכון 'אור חדש'

ברכת תנחומים

לידידי הרה"ח ר' ישראל אנשל טאומן שליט"א על פטירת אחיו הרה"ח ר' מרדכי ז"ל המקום ינחמו בתוך שאר אבל ציון ירושלים ובנחמת ציון ינוחם, ולא יוסיף לדאבה עוד מאחל מכל לב: יעקב זעליג לנדאו - ניו יורק

זמני השיעורים והדרשות בימות החול ובשבתות בביהמ"ד 'ארי שבחבורה', ארגמן 4 ירושלים •

6:15 - שיעור בתלמוד ירושלמי,	מנחה ער"ש: 10 דק' לאחר זמן הרה"ג
6:35 - שיעור דף היומי בבלי, לאחר"ב תפילת שחרית, אחר תפילת שחרית שיעור בחומש רש"י	בין קבלת שבת לתפילת ערבית
יום המשיב בשעה 21:15 שיעור בספר"ק שפת אמת ***	דרשה מענייני הפרשה ודברי התעוררות

אם הגליץ אינו מועד לאזור מטרירם, או שקיימת בעיה אחרת בהפצה נא חייגו למס' 690035-0527, או שלחו מייל לכתובת דוא"ל: shiurey.r.d@gmail.com

נציבי מכון 'אור חדש'

אשר נשא לבם אותם להיות עמודי התווך ופטרונ המכון בהפצת מעיינות התורה והחסידות אלה יעמדו על הברכה

הרב שלמה חנוך אברמצ'יק ומשפחתו שיחיו
פלעטבוש - ניו יורק

הרב אליעזר דוד איצקוביץ ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב ירמיה בראך ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים אברהם בראך ומשפחתו שיחיו
לייקווד - ניו ג'רזי

הרב ישראל שמעון בריקמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יהודה לייב אברהם גוטמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף ברוך גליקסמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם יעקב גרינשטיין ומשפחתו שיחיו
פלעטבוש - ניו יורק

הרב ידידיה גרינשטיין ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה הלר ומשפחתו שיחיו
לייקווד - ניו ג'רזי

הרב מנדל טייטלבוים ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב חיים בער יוסטמן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אהרן לב ומשפחתו שיחיו
ירושלים - ישראל

הרב יעקב יוסף לב ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

לע"ה הרה"ח ר' אפרים מנחם בן הרה"ח ר' אברהם יצחק לנדאו ז"ל
נלב"ע כ"ו בניסן תש"פ

הרב יעקב זעליג לנדאו ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב דוד מרגלית ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב יעקב מאיר פיגא ומשפחתו שיחיו
לייקווד - ניו ג'רזי

הרב שלמה פעדער ומשפחתו שיחיו
וויליאמסבורג - ניו יורק

הרב מרדכי צבי קאהן ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב מרדכי יהודה הלוי קליין ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם משה קראוס ומשפחתו שיחיו
לונדון - אנגליה

הרב יעקב קריימן ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף שטרייכר ומשפחתו שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

הרב נחום צבי שירמן ומשפחתו שיחיו
קווינס - ניו יורק

© כל הזכויות שמורות למכון 'אור חדש' ירושלים.
לקבלת הגליזות, הערות, תרומות והנצחות ניתן לפנות
בכתובת דוא"ל: shiurey.r.d@gmail.com

ניתן לשמוע את שיעורי מורנו הרב שליט"א
בטלפון: 073-321-1945
ובאהר"ב בטלפון: 017-456-8021

* לשידור חי | שלוחה 1 < 2 - דף היומי בבב"י

שלוחה 2 < 2 - דף היומי ירושלמי

שלוחה 3 < 3 - חומש רש"י

שלוחה 4 < 2 - שפת אמת | שלוחה 5 < 5 - ענינים שונים

ועניניא דיומא | שלוחה 1 < 2 - שפת אמת דה"ק

שלוחה 1 < 3 - עין ופלפל בפרשת השבוע

יעיצוב ועימוד: יצחק גלבר 217-130-0527